

HOPEALEIJONA – SILVERLEJONET

SUOMEN HERALDISEN SEURAN TIEDOTUSLEHTI
HERALDISKA SÄLLSKAPETS I FINLAND TIDSKRIFT

23
2005

Suomen Heraldinen Seura Heraldiska Sällskapet i Finland

Puheenjohtaja: Maunu Harmo
Varapuheenjohtaja: Wilhelm Brummer
Sihteeri: Christine Langinauer
Varainhoitaja: Reijo Immonen

Seuran puhelin: 041 458 7041

Seuran osoite: PL 48
00101 HELSINKI

Hopealeijona – Silverlejonet

Toimitus: Antti Leino, päätoimittaja

Lehdelle tarkoitettu materiaali osoitettakoon seuran osoitteeseen yllä. Seuraavan numeron materiaalin viimeinen jättöpäivä on perjantai 31. maaliskuuta 2006.

Kuntia ja vaakunoita

Alkusyksystä löytyi Helsingin sanomien Sanottua-palstan kautta tällainen kolumninomainen määritelmä:

Kunnallinen itsehallinto. Mitä se on? Kunta saa päättää nimestään ja vaakunastaan Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen ja Suomen Heraldisen seuran asettamissa rajoissa.

— Jorma Ylönen, *B-lista*, Kuntalehti 13/2005

Tämä pani paikannimiä työkseen tutkivan harrastelijaheraldikon ajattelemaan, vaikka varsinainen piikki toki kohdistuukin ihan muihin kunnallista päätösvaltaa kaventaviin tahoihin kuin näihin nimeltä mainittuihin.

Ihan ensin tietysti huomio kiinnittyy siihen, kuinka asiantuntijalausunnoista tehdään tiukat säännöt, joiden rajoissa kunnan on pysytävä. Itse asiassa tässä kohden on kaksikin virhettä. Ensiksi vaakunaa koskeva lausunto on pyydettävä Kansallisarkistolta, käytännössä siis heraldiselta lautakunnalta. Toiseksi sen paremmin nimeä kuin vaakunaakaan koskeva lausunto ei kuitenkaan sido kuntaa, vaan lopullisen päätöksen tekee molemmissa tapauksissa kunnanvaltuusto.

Varsinaisesti tässä kuitenkin herää ihmetys siitä, miksi tällaiset asiantuntijaelimet nähdään totalitaristisina päällepäsmäreinä. Tuntuisi houkuttelevalta ajatella, että kyse on samansukuisesta maailman muuttumiseen liittyvästä asiasta kuin kuntien taannoinen liikemerkivillitys: heraldikkoja, samoin kuin kielenhuoltajia, pidetään vanhanaikaisina tosikkoina, jotka jo periaatteesta vastustavat kaikkia uudistuksia. Ehkä asia ei kuitenkaan ole ihan näin yksinkertainen.

Osittain ongelma kaikei liittyä kuntalaissakin säädettyyn järjestykseen. Ennen päätöstä on pyydettävä lausunto asiantuntijaelimeltä, mikä tarkoittaa käytännössä usein, että itse asia on tuossa kohden ehditty jo valmistella hyvinkin pitkälle. Toisin sanoen lausunnotsa ei enää päästä vaikuttamaan itse suunnitteluprosessiin vaan vasta arvostelemaan sen lopputulosta.

Luultavasti herättäisi vähemmän pahaa verta, jos olisi jokin keino saada heraldista asiantuntemusta systemaattisesti mukaan jo kunnanvaakunan suunnittelun alkuvaiheisiin. Näinhän entisinä vuosikymmeninä käytännössä useinkin oli: kunnanvaakuna hankittiin monesti suunnittelukilpailun avulla, ja seurammekin perustettiin paljolti juuri näihin kilpailuihin osallistujien keskinäiseksi keskustelu- ja opiskeluyhteisöksi. Viimeaikaisten kuntamuutosten vuoksi käyttöön otettuja uusia vaakunoita sen sijaan on melko harvoin hankittu tällä tapaa.

Meillä ei tietenkään ole mahdollisuuksia vaikuttaa siihen, miten julkishallinnon heraldiikkaa suunnitellaan. Sen sijaan saattaisi olla tarkoituksenmukaista yrittää panostaa hiukan entistä enemmän jonkinlaiseen kohderyhmämarkkinointiin.

Kovin suureen epätoivoon ei kuitenkaan kannattane vaipua, kyllä heraldista osaamista ja tyyliäjuakin löytyy. Tuoreena esimerkkinä voi mainita vaikka tulevan Rovaniemen kuntaliitoksen: yhdistynyt kunta päätti ottaa vaakunakseen entisen Rovaniemen maalaiskunnan vaakunan, joka on heraldisesti liitosta edeltävän Rovaniemen kaupungin vaakunaa selvästi parempi.

Antti Leino

Isä Robert de Caluwé in memoriam

Eräs merkittävä, kunnioitettu ja pidetty, värikäs hahmo on poistunut keskuudestamme. Viime huhtikuussa eli 21.4.2005 päättyi Isä Robert de Caluwén työntäyteinen elämä rauhallisesti juuri paria viikkoa ennen kuin hän olisi täyttänyt 92 vuotta.

Isä Robert de Caluwé oli vanhaa alankomaalaista sukua Sas van Gent'in kaupungista läheltä Belgian rajaa. Pappisvihkimyksensä jälkeen hän jäi Roomaan lisäkoulutusta saamaan, mm. kieliä oppimaan, ja sai samalla tunnetulta kreikkalaiselta mestarilta Isä Gregoriokselta opetusta ikonimaalauksessa. Ikonimaalauksen harrastus ja sen opiskelu jäi hänelle elinikäiseksi ja siinä hän saavutti sellaisen taidon, että hän myöhemmin Suomessa ja Ruotsissa vuosikausien ajan antoi ikonien maalaamisen opetusta hyvin monille alan harrastajille. Tällä kulttitaiteella ja heraldisella taiteella on eräitä yhtymäkohtia ja tämä on varmasti yksi syy, jos ei olekaan ainoa, että Isä Robert kiinnostui heraldiikasta joka myös jäi hänelle elämänikäiseksi harrastukseksi. Suomen Heraldisen Seuran jäseneksi hänet kutsuttiin hyvin varhain, hyvin pian Seuran perustamisen jälkeen eli joskus 1950-luvun lopulla.

Viime sotien aikana Isä Robert de Caluwé tuli Suomeen ja tarkoitus oli, että hän venäjän- ja kirkkoslaavinkielen taitoisena olisi jatkanut Venäjälle lähetystyöhön, mutta se oli niissä oloissa mahdotonta, ja hän jäi Suomeen. Hän huomasi heti, että varsinaisen Venäjän ulkopuolella Suomi oli silloin ehkä paras maa ikonitaiteen harrastusta ja

opiskelua varten ja täällä onkin ikonikulttuuri ollut »aina» korkealla ortodoksiemme piirissä. Isä Robert piti tätä maalaustaiteen sovellutusta yhtenä tapana harjoittaa lempi-ideologiaansa, ekumeniaa, eikä heraldiikan harrastus sekään ollut ekumenia-ajatukselle vieras.

Ekumeniaa harrastavan on hyvä osata kieliä ja Isä Robert olikin oikein harvinaisen kielitaitoinen. Hollannin lisäksi hän katolisena papina osasi latinaa ja kreikkaakin, samoin kirkkoslaavin ja venäjän kieliä. Lisäksi hän puhui suomea, ruotsia, englantia ja saksaa — ainakin näitä tiedän hänen osanneen.

Me heraldikot muistamme Isä Robertin patriarkaalisenä, »Vanhan Testamentin Profeetan» näköisenä valkotukkaisena ja -partaisena hyvin ystävällisenä ja auttavaisena vanhana herrana, jolla oli lähes loputon varasto tietoa kirkkotaiteesta ja sen heraldisista erilaisista ja -tasoisista sovellutuksista. Heraldisia kysymyksiä esittävälle hänellä oli aina aikaa, ja aina hänellä oli myös halua penkoa arkistojaan, ja lähes aina sieltä jotain löytyi. Silloin hänen kirkkaat ja älykkäät, huumorintajuiset silmänsä välkähtivät ystävällisesti — tunnelma oli erittäin miellyttävä ja se jäi vahvasti mieleen.

Isä Robert de Caluwén nimelle perustettiin kansainvälinen heraldinen kunniamerkkiritarikunta hänen kuolemansa aikoina. Ensimmäiset merkit on jaettu ja niitä on tarkoitus jakaa vuosittain.

Sit tibi terra levis.

Jukka Suvisaari

Tapio Vallioja in memoriam

Suomen Heraldisen Seuran perustaja- ja kunniajäsen sekä seuran johtokunnan entinen jäsen ja sihteeri Tapio Vallioja kuoli kotonaan Espoossa rauhallisesti ikuisen uneen nukkuen 85-vuotiaana viime syyskuun 28. päivänä. Tapio Vallioja oli syntynyt Kullaassa Satakunnassa 18. päivänä kesäkuuta 1920.

Tapio Vallioja kuului siihen kahdentoista miehen joukkoon, joka kokoontui 4.III.1957 Helsingissä Messuravintolan Jalava-kabinettiin perustamaan Suomen Heraldisen Seuran. Nämä kaikki henkilöt ovat olleet uskollisia niin suomalaisen heraldiikan kehittämiseksi kuin perustamalleen seuralle koko aktiivisen elämänsä ajan. He loivat vankan perustan nykypäivän suomalaiselle modernille vaakunataiteelle. Tähän työhön Tapio Valliojan antoi henkilökohtaisen painavan panoksensa yli viiden vuosikymmenen aikana.

Tapio Vallioja suunnitteli runsaasti kuntien, yhteisöjen, sukujen ja yksityishenkilöiden vaakunoita. Viimeisimpinä vuosinaan hän keskittyi kirkolliseen heraldiikkaan, mikä saattaa tulevaisuuden kannalta olla merkittävällä tavalla uutta suuntaa luovaa. Hänen taiteelliseen tuotteliaisuuteensa kuuluivat myös liput, standaarit ja erilaiset graafiset tunnukset. Hänen heraldista silmäänsä ja käsialaansa voidaan varauksetta luonnehtia selkeän pelkistetyksi. Hän pyrki kiteyttämään sanomansa hyvin yksinkertaiseen, mutta sanomalliseen, ilmaisuun.

Hänen suunnittelemilleen vaakunoille on tyypillistä pyrkimys kahden heraldisen värin käyttöön ja turvautuminen vähäisiin elementteihin. Tämä näkyy oivallisesti, ei ainoastaan hänen omassa sukuvaakunassaan, vaan myös hänen suunnittelemissaan yhdeksässä kunnallisvaakunassa, joista ensimmäinen, Juvan vaakuna, vahvistettiin vuonna 1952 ja viimeisin, Uuraisten vaakuna, vuonna 1965. Tapio Valliojalla on eittämätön sijansa arvostetussa heraldikkjoukossa, joka loi maineikkaan suomalaisen modernin vaakunataiteen.

Suomen Heraldinen Seura muistaa Tapio Valliojan sekä vaatimatomana ja hiljaisena herrasmiehenä että oivallisena ja tinkimättömänä heraldiikan taitajana, jonka elämäntyötä heraldikkona ja muistoa suomalaiset heraldikot kunnioittavat.

Maunu Harmo

Amerikkalaisen heraldikon ja historiantutkijan
professori D'Arcy Boultonin tulkinta seuran vaakunasta

Uusia tuulia paavinvaakunassa

Kuva 1: Paavi Benedictus XVI:n uusi vaakuna

Huhtikuun lopussa (28.4.) Pyhän Istuimen äänenkannattaja L'Osservatore Romano julkaisi paavi Benedictus XVI:n uuden vaakunan. Se on monella tavalla erilainen kuin ne vaakunat, joita hänen edeltäjänsä ovat viimeisen 700 vuoden ajan käyttäneet. Paavintiara, joka vuosisatojen ajan on kuulunut paavien ja Pyhän Istuimen tunnuksiin, on saanut tehdä tilaa tavalliselle piispanmitralle. Vaakunassa on myös ensimmäistä kertaa mukana »pallium», liturginen vaatekappale, jota paavit ja arkkipiispat käyttävät esipaimenen asemansa tunnuksena.

Piispat ja paavit ovat käyttäneet vaakunoita, heraldisia tunnuksia, suunnilleen yhtä kauan kuin me länsimaissa olemme tottuneet vaakunoita näkemään. Useimmiten paavin vaakuna on ollut hänen oma sukutunnuksensa tai hänen itsensä varta vasten valitsema symboli.

Paavin tunnuksista kaikille tuttuja ovat varmaankin pyhän Pietarin avaimet. Jo 400-luvulta tavataan ensimmäiset apostoli Pietaria esittävät kuvat, joissa avaimet ovat mukana. Avaintunnuksen taustana

on tietenkin Matteuksen evankeliumin kohta, jossa Jeesus sanoo Pietarille: »Sinä olet Pietari, ja tälle kalliolle minä rakennan kirkkoni. Sitä eivät tuonelan portit voita. Minä olen antava sinulle taivasten valtakunnan avaimet. Minkä sinä sidot maan päällä, se on sidottu taivaissa, ja minkä sinä vapautat maan päällä, se on myös taivaissa vapautettu» (Matt. 16: 18—19). 1200-luvulta lähtien Pietarin avaimet ovat olleet paavinviran ja Apostolisen Istuimen tunnuksena. Kultainen avain muistuttaa paavin vallasta sitoa — evankeliumin mukaan — taivaissa. Hopeinen avain viittaa hänen tehtävänsä maan päällä. Niitä yhteen sitova punainen nauha kertoo avainten olevan yksissä käsissä. Tämä tunnus on vuosisatojen ajan kuulunut paavinvaakunaan ja on nykyään Vatikaanivaltion lipussakin.

Toinen vanha paavillinen tunnus on tiara, josta Benedictus XVI on siis luopunut. Alunperin tiara oli valkeasta kankaasta valmistettu päähine, jonka juuret ovat antiikin maailmassa. Sen alkuperäinen nimi oli »camelaucum» (kreikaksi »kamelavkion») ja se on kenties syyrialaista alkuperää. Joskus sen alkuperänä on haluttu nähdä juutalainen Jerusalemin temppelin ylipapin päähine. Myöhäiskeskiajalla tiara alkoi muistuttaa kruunua ja saikin koristeekseen kolminkertaisen kruunun. 500—600-luvulta lähtien paavit kantoivat sitä yksinomaan maallisena päähineenään. Mutta liturgiaa viettäessään paavikin on aina käyttänyt samanlaista piispanmitraa eli hiippaa kuin muutkin piispat. Viimeinen tiaraa todella käyttänyt paavi oli Paavali VI, joka lopulta 1960-luvulla vertauskuvallisesti myi Milanon hiippakuntalaisilta lahjaksi saamansa tiaran köyhien hyväksi. Sen enempää hän itse kuin kumpikaan hänen seuraajistaan ei enää sen jälkeen käyttänyt paavillista tiaraa, mutta se säilyi silti Pietarin avainten ohella paavin ja Pyhän Istuimen tunnuksena. Nyt siis Benedictus XVI on luopunut sen käytöstä ainakin omana tunnuksenaan. Tiaran sijasta Benedictus XVI käyttää vaakunassaan piispanmitraa eli hiippaa, jossa on tiarasta muistona kolme kultaista raitaa. Ne muistuttavat paavin tehtävästä kirkon johtajana ja opetusviran haltijana. Pystyraitia kuvaa näiden tehtävien olevan samoissa käsissä.

Paavi Benedictus XVI:n uuden vaakunan on suunnitellut entinen Italian ja San Marinon apostolinen nuntius, arkkipiispa Andrea Cordeiro Lanza di Montezemolo.

Paavin vaakunakilvessä on kolme kenttää, joista keskeisin on paa-

Kuva 2: Paavi Johannes XXIII tiara päässään

vi Benedictuksen oma tunnus, punaisessa kentässä oleva simpukka. Se muistuttaa kirkkoisä Augustinukseen liittyvästä kertomuksesta. Sen mukaan hän näki merenrannalla pienen pojan, joka yritti ammentaa merestä vettä simpukalla. Augustinus tuli silloin ajatelleeksi, miten yhtä turhaa kuin koko meren veden saaminen simpukkaan, on yrittää ihmismielellä ymmärtää Jumalan salaisuutta.

Simpukka on myös vanha pyhiinvaeltajien tunnus. Tällä uusi paavi toivoo voivansa ilmaista, että hän tässä elämässä »pyhiinvaeltajana».

Vaakunassa on myös musta ja kruunattu maurinpää, joka on peräisin München-Freisingin arkkihiippakunnan vaakunasta. Paavi Benedictushan oli 1977–82 tämän hiippakunnan arkkipiispa. Tällä tunnuksella on hänen koti-Baijerissaan vuosisataiset perinteet. Paavi haluaa tämän tunnuksen säilyttämisellä muistuttaa, että kaikki ovat yhtä Kristuksessa etnisestä alkuperästä tai yhteiskunta-asemasta riippumatta (Gal. 3:26–29).

Kolmantena tunnuksena paavin vaakunassa on selkäreppua kantava karhu. Se viittaa paavin entisen arkkihiippakunnan, Freisingin ensimmäiseen piispaan, pyhään Corbinianukseen. (670–730). Legendan mukaan piispa Corbinianus oli matkalla virkatehtävissään Roo-

maan, kun tielle osunut karhu tappoi hänen hevosensa. Piispa nuhteli karhua ja kesytti sen, niin että karhu kantoi hänen matkatavaroitaan Roomaan saakka. Arkkipiispa Cordero Lanza di Montezemolon mukaan karhu symboloi petoa »jonka Jumalan armo on kesyttänyt» ja reppu »piispuuden velvollisuuksien taakkaa».

Aikaisemmista paaveista poiketen Benedictus XVI on ottanut vaakunaansa myös palliumin. Sillä on 1 700 vuoden historia paavin ja paikalliskirkkojen johtajien, metropoliittojen, esipaimenen aseman tunnukseksi. Sen on tarkoitus muistuttaa paavin ja kaikkien paikalliskirkkojen erityissuhteesta.

Kuva 3: Piispa Apollinaris pallium yllään ravennalaisessa mosaiikissa 500-luvulta

Myös bysanttilaisen riituksen ja ortodoksisen kirkon piispat käyttävät vastaavaa liturgista vaatetta, jonka nimi kreikaksi on »omfion». Virkaanastujaisissaan paavi otti taas käyttöön palliumin sen muodon, joka on peräisin jo varhaiskirkon ajoilta. Liturgiassa käytetyssä palliumissa on kuusi ristiä ja siihen on kiinnitetty kolme kultaista naulaa Kristuksen kärsimisen muistoksi. Paavin ja arkkipiispojen palliumit kudotaan Rooman lähellä sijaitsevan luostarin kasvat-

Kuva 4: Paavi Benedictus XVI puetaan palliumiin virkaanastujaismessusaan

tamien karitsoiden ensimmäisistä villoista. Ennen kuin palliumit annetaan pyhien Pietarin ja Paavalin vuosittaisena juhlapäivänä uusille arkkipiispa-metropoliitoille, ne asetetaan joksikin aikaa Pietarinkirkon pääalttarin alle, apostoli Pietarin haudan ääreen.

Markku Koponen

Seuran onnistunut syysretki lippujen maailmaan ja historiaamme

Matkamme pääkohde oli Luumäki ja Museotila Tuulimylly, jossa sijaitsee Suomen ainoa pysyvä lippujen ja vaakunoiden näyttely. Vanhassa hirsiaitassa sijaitseva näyttely on tosi nähtävyys ja asianharrastajien suurtyö.

Seuramme jäsen ja tunnettu heraldikko Kari K. Laurila on omaan osioonsa kerännyt Suomen lipun synnystä kiinnostavan aineiston. Nähtävänä on siniristimme esivaiheista yli kolmekymmentä pienoislippua, jotka kertovat kuinka monivaiheista lippumme syntyhistoria on 1860-luvun alkuaajoista lähtien on ollut. Esiin tulee selvästi »taistelu» onko lippumme puna-keltainen vaiko sini-valkoinen.

Näyttelyesite LEIJONASTA SINIRISTIIN kertoo asiantuntevasti miten suomessa on liputettu Ruotsin vallan aikana, herttuakuntana ja suuriruhtinaskuntana vuoteen 1809. Venäjän vallan aika 1809—1917 on myös mielenkiintosasti esitteessä kerrottu. Etenkin mieleen tulee 1900-luvun alkuajat, jolloin muiden kuin Venäjän lippujen käyttö oli

kielletty. Tällöin liehutettiin Suomen lipun esivaiheina ns. huvilalippuja. Näillä lipuilla osoitettiin vastarintaa silloista hallintoa kohtaan, pyrittiin kohti itsenäisyyttä ja omaa lippua. Kaikki tämä ja paljon muuta lippumme historiasta on näyttelyssä havainnollisesti esillä, kuten myös siniristimme nykyaikaan liittyvää aineistoa.

Kansanedustaja ja vexillologi Kimmo Kiljunen toimiessaan maailmalla eri tehtävissä mm. YK:n palveluksessa on kerännyt valtavan aineiston liputuksesta eri puolilta maapalloamme. Mielenkiintoisesti ryhmiteltynä on maailman kaikkien valtioiden liput. Niitä on yli kaksisataa. Liput ovat esillä pohjoismaista lähtien, sitten tulevat baltian maat. Pansalavialaiset raitaliput. Vaakatrikolorit, Alankomaat esikuvana, Venäjä, Bulgaria jne. Ranskan lipusta johtuvat pystytrikolorit, Belgia, Romania ja vaikka maailman ääriältä Peru ja Norsunluunranikko. Kuvioliput, Tsékki, Slovakia jne. Vaakunaan pohjautuvat. Keski Aasia. Sisäisesti sovittelevat kuten Kypros ja Somalia. Perinteiseen valtaan ja siirtomaakauteen viittaavat. Yhdysvaltojen lipusta johdetut. Näitä esiintyy eri puolilla maailmaa kuten Liberia ja Malesia. Uskonnota johdetut kuin myös Karibian alueliput. Paljon nähtävää ja myös tutkittavaa. Näyttelyssä nähtävänä on myös paljon liputukseen liittyvää tuotteistoa. On mukeja, lippukarttoja, jugurttipurkkeja, solmioita, viinipulloja, kauppakasseja ja paljon muuta.

Edellä kerrottuun kun vielä lisää Kimmon tosi innostuneen esittelyn, maittavan ja kohtuuhintaisen »soppa» lounaan niin päivän anti oli täydellinen. Tosin yksi kerta ei riitä, niin paljon oli nähtävää ja opittavaa. Suosittelen käyntiä tositarkoituksella Lippunäyttelyssä tai ainakin pistäytymistä ohiajaessa.

Museotila Tuulimylly. Luumäellä, Valtatie 6:n varrella. Kouvolan ja Lappeenrannan välillä.

Matkan varrella tutustuimme myös Presidentti Svinhufvudin kotimuseoon Kotkanniemeen ja Anjalan kartanoon. Näissä viehättävät ja asian tuntevat oppaamme innostuneesti esittelivät meille kohteitaan. Ovat oman tutustumiskäynnin ja ehkä myös oman juttunsa arvoisia. Kuten muistaakseni ja jotenkin Kipling aikanaan ilmitoi.

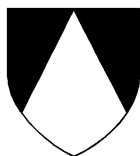
Pentti J. Mäntynen
teksti

Heinz Stürmer
kuvat

Kärjet ja kokoruutu eri maissa

Ohessa on neljä kuviota, joista heraldikon on hyvä tietää, että ne sijoitetaan heraldisten tunnusten ryhmittelyyn eri tavoin eri maissa.

Suomi	Mustalla kilvellä hopeakärki
Englanti	Per chevron sable and argent
Ranska	D'argent chappé de sable
Saksa	Aufsteigende Spitze
Ruotsi	Spets

Suomi	Mustalla kilvellä hopeinen kumokärki
Englanti	Sable a pile argent
Ranska	D'argent chaussé de sable
Saksa	Gestürzte Spitze
Ruotsi	Nedvänd spets

Suomi	Mustalla kilvellä hopeinen kärki oikealle
Englanti	Sable a point in fess to the dexter argent
Ranska	D'argent enbrassé a dexter de sable
Saksa	Rechte Spitze
Ruotsi	Spets mot dexter

Suomi	Mustalla kilvellä hopeinen kokoruutu
Englanti	Sable a lozenge throughout argent
Ranska	D'argent vêtue de sable
Saksa	Durchgehende Raute
Ruotsi	Genomgående ruta

Kuten esimerkkien selityksistä havaitaan, kuvioiden luonteesta ollaan kahta — tai oikeastaan kolmea — mieltä.

Suomessa kuviot käsitetään nykyisin airutkuvioiksi. Sen mukaisesti ne on myös nimetty ja sen mukaisesti ne käyttäytyvät. Saksassa ja Ruotsissa tehdään käytännöllisesti katsoen samoin — ja näiden maiden kauttahan ne ovat Suomeen tulleetkin.

Englannissa airutkuvioihin kuuluu *pile*, jonka suora suomennos olisi kärki mutta joka kuitenkin kuviona on meidän kumokärkemme. Meidän kärkeämme englantilaiset pitävät kilven jakona ja selittävät

sen sanonnalla *per chevron*, joka suomeksi olisi »polvijakoinen». Vaakasuoraa kärkeä Englannin heraldiikka ei tunne lainkaan, mutta selittäisi sen pakkotilanteessa *a point in fess to the dexter* ja siis samoin kuin me. Myös kokoruudusta heillä on sama käsitys kuin meillä.

Ranskalaisten tapa selittää kuviot poikkeaa muista. Ensinnäkin he pitävät kokoruutua myöten kaikkia kilven jakoina. Lisäksi he ilmoittavat värit toisessa järjestyksessä kuin muut tekisivät: heidän nimityksensä *chappé*, *chaussé*, *embrassé* ja *vetû* ovat tosiasiallisesti esimerkkikuvioissa mustalla esitettyjen osien nimityksiä, eivät valkealla.

Lausuntotoimikunta

HOPEALEIJONA – SILVERLEJONET 23 2005

Sisällysluettelo

Antti Leino: Kuntia ja vaakunoita	3
Jukka Suvisaari: Isä Robert de Caluwé in memoriam	5
Maunu Harmo: Tapio Vallioja in memoriam	7
Markku Koponen: Uusia tuulia paavinvaakunassa	10
Pentti J. Mäntynen: Seuran onnistunut syysretki lippujen maailmaan ja historiaamme	15
Lausuntotoimikunta: Kärjet ja kokoruutu eri maissa	18

ISSN 1459-7500

© Suomen Heraldinen Seura ry, Helsinki 2005
Tikkurilan Paino oy